

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

A.A. Elmurodov

2024 yil 20.08

DORIVOR O'SIMLIKLAR YETISHTIRISH TEXNOLOGIYASI

FANI BO'YICHA

SILLABUS

(Sirtqi ta'lim 2-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi: 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya

Ta'lim sohasi: 840000 - Veterinariya

Ta'lim yo'nalishi: 60840200 - Veterinariya farmatsevtikasi

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Biotexnologiya fakulteti
60840200 – Veterinariya farmatsevtikasi ta'lim
yo'nalishi

Fan nomi:	<i>Dorivor o'simliklar yetishtirish texnologiyasi</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	DO'YT1108
Yil:	2
Semestr:	3
Ta'lim shakli:	Sirtqi ta'lim
Mashg'ulotlar shakli va semestrda ajratilgan soatlar:	240
Ma'ruza	12
Amaliy mashg'ulotlar	14
Laboratoriya mashg'ulotlari	14
Seminar	–
Mustaqil ta'lim	200
Kredit miqdori:	8
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek-rus

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Respublikamizda tabiiy va madaniy holda mavjud bo'lgan, farmatsevtika sanoatida asosiy va istiqbolda keng qo'llanadigan dorivor o'simliklarning tasnifi, ularning tabiatda tarqalishi, introduksiyasi, morfobiologiyasi, bioekologiyasini mukammal, uzuluksiz va uzviylikda o'zlashtirilishidan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Botanika
2.	Biologiya
3.	Ekologiya
4.	O'simlikshunoslik

Ta'lim natijalari (TN)	
	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN1	Tabiiy holda tarqalgan dorivor o'simlik xom ashyolarini tayyorlash tartibi to'g'risidagi hukumat qonun va qararlari, tuproq iqlim sharoitlari va

	dorivor o'simliklarning biologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ularni hududiy joylashtirish, dorivor o'simliklarni yetishtirish sohasidagi faoliyat natijalarini to'g'ri baholay olish haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Introduksiyaning nazariy va amaliy asoslari, sug'oriladigan va sug'orilmaydigan yerlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi, xom ashyosini tayyorlash muddatlarini, hosildorlikni oshirish va maxsulot sifatini yaxshilashni bilishlari lozim;
TN3	Dorivor o'simliklarning madaniylashtirilganlik darajasi, turlari, ko'paytirish usullari, dorivor o'simliklarni yetishtirishda istiqbolli turlarning plantatsiyalarini tashkil etish haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN4	Yetishtirishning texnologik xaritalarini ishlab chiqish va amalga oshirishni bilishi kerak;
	<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>
TN5	Dorivor o'simliklarni bioekologik xususiyatlarini hisobga olgan holda hududiy joylashtira oladi;
TN6	Dorivor o'simliklarni yetishtirishda yerni ekishga tayyorlay oladi;
TN7	Dorivor o'simliklarni ekish, qator oralariga ishlov berish, sug'orish va mineral oziqlantirishni biladi;
TN8	Dorivor o'simliklarni almashlab ekish, begona o'tlarga qarshi kurash usullarini biladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish. Fan haqida umumiy tushincha. Fanning maqsadi va vazifalari. Dorivor o'simliklardan foydalanish tarixi
M2	Ekologik va antropogen omillar hamda ularning o'simliklarni o'sish va rivojlanishiga ta'siri
M3	Dorivor o'simliklarni introduksiya qilish va madaniylashtirish imkoniyatlari
M4	Bir yillik dorivor o'simliklarni yetishtirish agrotexnikasi. Ikki yillik dorivor o'simliklarni yetishtirish agrotexnikasi. Ko'p yillik o't o'simliklarning dorivor turlarini yetishtirish agrotexnikasi
M5	Chala buta va buta o'simliklarning dorivor turlarini yetishtirish texnologiyasi. Daraxt turlarini yetishtirish texnologiyasi
M6	Dorivor o'simliklar xom ashyosini tayyorlash, quritish, saqlash va dastlabki qayta ishlash texnologiyasi
M7	
M8	Tog'li va tog' oldi hududlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi

M9	
M10	
M11	Sho'rlangan yerlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi
M12	
M13	
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Dorivor o'simliklarni bioekologik xususiyatlari.
A2	Dorivor o'simliklarni taxliliy o'rganish va yetishtirishda ilmiy tadqiqot muassasalarining ro'li va ahamiyati. Yer maydonini (sug'oriladigan va lalmikor yerlarda) tanlash va tuproqqa ishlov berish agroteknikasini o'rganish
A3	Dorivor o'simliklarni yetishtirishda almashlab ekishning asosiy usullari, Dorivor o'simliklarni yetishtirishda organik va mineral o'g'itlarning ahamiyati
A4	Bir yillik (moychechak, oddiy rayhon), ikki yillik (qashqarbeda, qora zira), ko'p yillik (qalampir yalpiz, limon o't) dorivor o'simliklarni dala sharoitida vegetativ ko'paytirish usullari
A5	Tog' va tog' oldi (kiyiko't, qora andiz) hududlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi
A6	Sho'r yerlarda dorivor (qizilmiya) o'simliklarni yetishtirishning samarali usullarini o'rganish
A7	Dorivor o'simliklarni yetishtirishda iqtisodiy samaradorligi
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)	
L1	Laboratoriya sharoitida bir yillik o'simliklarni (rayhon, timoqgul) urug' unuvchanligini o'rganish
L2	Ikki yillik o'simliklarni (sabzi, lavlagi, piyoz, rediska), ko'p yillik o'simliklarni (limono't, dalachoy) urug' unuvchanligini o'rganish
L3	Buta o'simliklarni (anor, limon), daraxt o'simliklarni (xurmo, o'rik) urug' unuvchanligini o'rgani
L4	Dorivor o'simliklarni vegetativ ko'paytirish usullarini o'rganish
L5	Dorivor o'simliklar urug'larini stratifikatsiya va skarifikatsiya qilish usullarini o'rganish
L6	Dorivor o'simliklarni turli substratlarda urug'larini unuvchanligini o'rganish. Dorivor o'simliklarni ko'chatlarini yetishtirish va ekish texnologiyasini o'rganish
L7	Issiqxonada yetishtiriladigan dorivor o'simliklarni ko'paytirish usullarini o'rganish

Mustaqil ta'lim (MT)		
1.	Qora qoraqand (Смородина черная) – <i>Ribes nigrum</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat

Mazkur Sillabus "Veterinariya farmatsevtikasi" kafedrasining 2024 yil 28
08
dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i,

professor v.b.

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchilar

R. Ro'ziqulov

A.A.Nurniyozov

N. Farmonov

Z. Shodiyeva

I.Saydullayeva

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- **v) 3 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- **g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:**
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	Shodiyeva Z.Sh. – “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrası assistenti. Saydullayeva I.S. – “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrası assistenti.
E-mail:	shodiyevazulayxo2@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrası
Taqrizchilar:	1. Y.Sh.Toshpulatov Toshkent Agrar universiteti Samarqand filiali Fundamental fanlar kafedrası mudiri, b.f.f.d., dotsent; 2. Xujanov A.N.-Samarqand davlat universiteti, Ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash bo'lim boshlig'i, b.f.f.d., dotsent

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 08.08.29
dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

2.	Xushbo'y ruta (Рута душистая) – <i>Ruta graveolens</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
3.	Dorivor rozmarin (Розмарин аптечный) – <i>Rosmarinus officinalis</i> ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
4.	Ikki bo'lakli ginkgo (Гинкго двулопастный) – <i>Ginkgo biloba</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
5.	Oltin tomir (Родиола разнотубчатая) – <i>Rhodiola hetrodontha</i> (Hook. & Thoms.) Boriss. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
6.	Beshbarg (g'ozpanja), (Лапчатка прямостоячая) – <i>Potentilla erecta</i> (L.) Rausch. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
7.	Buyrak choyi (Почечный чай) – <i>Orthosiphon stamineus</i> Benth. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
8.	Baland bo'yli andiz (Девясил высокий) – <i>Inula helenium</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
9.	Oddiy jag'-jag' (Пастуша сумка) – <i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medik. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
10.	Ingichka bargli sano (Сенна Александрийская) – <i>Senna Alexandrina</i> Mill. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
11.	Qirqbo'g'imsimon zog'aza (qizilsa), (Хвойник хвощёвый) – <i>Ephedra equisetina</i> Bunge. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
12.	Katta qoncho'p (Чистотел большой) – <i>Chelidonium Majus</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
13.	Mayda qirqilgan bargli kovrak (shashir) – <i>Ferula tenuisecta</i> Korovin. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
14.	Oq zira, arpabodiyon (Фенхел обыкновенный) – <i>Foeniculum vulgare</i> Mill. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
15.	Ola o't (Расторопша пятнистая) – <i>Silybum marianum</i> L. Ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
16.	Samarqand bo'znochi (Бессмертник Самаркандский) – <i>Helichrisum maracandicum</i> M.Pop. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat

17.	O'zgaruvchan bargli kovrak (shayir), (Ферула изменчивая) – <i>Ferula varia</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
18.	<i>Ferula sumbul</i> (Reinsch) <i>Sumbulus</i> ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
19.	Vitrok ravochi (chukri), Ревен виттрока– <i>Rreum wittrocii</i> Lundstr. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
20.	<i>Ferula kuhistanica</i> (Sassiq kavrak) o'simligini yetishtirish texnologiyasi	6 soat
21.	Dorivor momaqaymoq (Одуванчик лекарственный) – <i>Taraxacum officinalis</i> Wigg. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
22.	Tikanakli artishok (Артишок колючий) – <i>Cynara scolymus</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
23.	To'ntoq bargli sanno (Сенна туполистная) – <i>Senna tora</i> Nut. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
24.	Katta qoncho'p (Чистотел большой)– <i>Chelidonium Majus</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
25.	Dalachoy (<i>Hypericum perforatum</i>) ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
26.	Botqoqlashgan tuproqlarda va suvli muhitda dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
27.	To'qayzorlarda tarqalgan dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi.	8 soat
Jami		200 soat

Asosiy adabiyotlar	
1.	O'.Ahmedov, A.Ergashev va boshqalar “Dorivor o'simliklar yetishtirish texnologiyasi va ekologiyasi”. Darslik. “Tafakkur-bo'stoni”. Toshkent-2018 yil. 224 bet
2.	Э.Т. Бердиев ва бошқалар “Урмон доривор ўсимликлари” ўқув қўлланма, “Ибн Сино” Тошкент-2016 256 бет.
3.	O'.Ahmedov, A.Ergashev va boshqalar “Dorivor o'simliklar yetishtirish texnologiyasi”. “Iqtisod-moliya”. O'quv qo'llanma. Toshkent-2018 yil. 224 bet.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi farmatsevtika tarmog'ida islohatlarni chuqurlashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida PQ-4554. “Toshkent, “Tasvir” nashriyot uyi, 2019 yil. – 18 bet.

2.	Mirziyoyev Sh.M. Birlashgan millatlar tashkiloti bosh assambleyasi 75-sessiyasida so'zlagan nutqini o'rganish va keng jamoatchilik o'rtasida targ'ib qilish. O'quv qullanma. Toshkent, “Ma'naviyat” NMIU, 2021. – 280 b.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. “Toshkent, “Tasvir” nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
4.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, “Tasvir” nashriyot uyi, 2021. – 36 b.
5.	Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O'zbekiston strategiyasi” Toshkent, “O'zbekiston” nashriyoti, 2021 yil. – 400 bet
6.	O'Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, “O'zbekiston” nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
7.	O'Begmatova M.X., Shodiyeva Z.Sh. Dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi. Uslubiy qo'llanma. Samarqand 2022
8.	To'xtayev B.Yo., Maxkamov T.X., To'laganov A.A., Mamatkarimov A.I., Maxmudov A.B., Allayorov M.O'. Dorivor va ozuqabob o'simliklar plantatsiyalarini tishkil etish va xom-ashyosini tayyotlash bo'yicha yo'riqnoma. –Toshkent 2015.

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: